

Evropski preiskovalni nalog, medsebojna pravna pomoč in skupne preiskovalne skupine

Ta razdelek vsebuje pregled zakonodaje EU o zbiranju dokazov, zagotavljanju medsebojne pravne pomoči in vzpostavitvi skupnih preiskovalnih skupin v čezmejnih primerih.

Ozadje

Odprava kontrol na mejah znotraj EU je znatno poenostavila prosto gibanje državljanov EU, hkrati pa omogočila lažje čezmejno delovanje tudi storilcem kaznivih dejanj.

Zato je bistveno, da države EU učinkovito sodelujejo pri zbiranju dokazov v kazenskih zadevah.

Pridobivanje dokazov v kazenskih zadevah

Evropski preiskovalni nalog

Evropski preiskovalni nalog je sodna odločba, ki jo izda ali potrdi pravosodni organ ene države EU za izvedbo preiskovalnih ukrepov v drugi državi EU z namenom zbiranja dokazov v kazenskih zadevah.

Direktiva o evropskem preiskovalnem nalogu v kazenskih zadevah je bila sprejeta 3. aprila 2014, države EU pa so jo morale do 22. maja 2017 prenesti v svoje nacionalne pravne sisteme. Ta instrument ne zavezuje Danske in Irske.

Evropski preiskovalni nalog temelji na vzajemnem priznavanju, kar pomeni, da mora izvršitveni organ priznati zaprosilo druge države in zagotoviti njegovo izvršitev. Izvršitev se izvede na enak način in pod enakimi pogoji, kot če bi zadevni preiskovalni ukrep odredil organ izvršitvene države. Evropski preiskovalni nalog se lahko izda tudi za pridobivanje dokazov, ki že obstajajo.

Direktiva vzpostavlja enoten in celovit okvir za pridobivanje dokazov. Preiskovalni ukrepi vključujejo na primer zaslišanje prič, prestrezanje telefonskih pogovorov, tajne preiskave in informacije o bančnih poslih.

Ordreditveni organi lahko izdajo evropski preiskovalni nalog le, če je preiskovalni ukrep:

- nujen,
- sorazmeren in
- dovoljen v podobnih nacionalnih primerih.

Evropski preiskovalni nalog se izda z uporabo standardnega obrazca in prevede v uradni jezik izvršitvene države EU ali v kateri koli drug jezik, ki ga ta država navede.

V skladu z novo direktivo mora izvršitvena država EU preiskovalne ukrepe izvesti enako hitro in enako prednostno kot v podobnih nacionalnih primerih.

Direktiva določa roke (največ **30 dni** za odločitev o priznanju in izvršitvi zaprosila in **90 dni** za dejansko izvršitev zaprosila po sprejetju navedene odločitve).

Države EU lahko zaprosilo iz določenih razlogov zavrnejo. Naslednji splošni razlogi za zavrnitev se uporabljajo za vse ukrepe:

1. imuniteta ali privilegij ali pravila o omejitvi kazenske odgovornosti v zvezi s svobodo tiska;
2. škoda bistvenim nacionalnim varnostnim interesom;
3. nekazenski postopki;
4. načelo *ne bis in idem*;
5. ekstrateritorialnost v kombinaciji z dvojno kaznivostjo;
6. nezdružljivost z obveznostmi na področju temeljnih pravic.

Za nekatere ukrepe obstajajo dodatni razlogi za zavrnitev:

1. neobstoj dvojne kaznivosti (razen za seznam hudih kaznivih dejanj);
2. ukrepa ni mogoče izvršiti (preiskovalni ukrep ne obstaja ali ni na voljo v podobnih nacionalnih primerih in ni nobenega alternativnega ukrepa).

Elektronski dokazi

Pridobivanje elektronskih dokazov (e-dokazov), kot so informacije o imetniku elektronskega računa ali času in vsebini sporočil, izmenjanih prek aplikacije Facebook Messenger, za kazenske preiskave ima pogosto čezmejne posledice, saj so podatki lahko shranjeni ali se ponudnik storitev nahaja v drugi državi EU ali drugje na svetu.

V zvezi s tem se tradicionalna orodja za pravosodno sodelovanje štejejo za prepočasna. Evropska komisija je 17. aprila 2018 predlagala nova pravila v obliki [uredbe](#) in [direktive](#), da bi lahko organi kazenskega pregona in pravosodni organi lažje in hitreje pridobili elektronske dokaze, ki jih potrebujejo za preiskavo in pregon storilcev kaznivih dejanj in teroristov.

Medsebojna pravna pomoč

Pravni okvir za tako pomoč je določen v [Konvenciji o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah](#) med državami članicami Evropske unije z dne 29. maja 2000 in njenem [protokolu](#) z dne 16. oktobra 2001.

Glavni cilj konvencije je izboljšati pravosodno sodelovanje z razvojem in posodobitvijo obstoječih določb, ki urejajo medsebojno pomoč. Konvencija zlasti dopolnjuje določbe naslednjih pravnih aktov in olajšuje njihovo uporabo med državami EU:

- [Evropska konvencija o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah](#) Sveta Evrope z dne 20. aprila 1959 in njen dodatni protokol z dne 17. marca 1978;
- določbe o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah iz [Konvencije z dne 19. junija 1990 o izvajanju Schengenskega sporazuma](#).

V skladu s konvencijo se lahko organ prosilec neposredno obrne na odreditveni organ.

Če izvršitveni organ nima razlogov za zavrnitev zaprosila, je treba zaprosilo izvršiti čim prej in v roku, ki ga določi organ prosilec, če je to izvedljivo.

Konvencija je bila do 22. maja 2017 glavno orodje za pridobivanje dokazov v EU. Od tega datuma je direktiva o evropskem preiskovalnem nalogu nadomestila ustrezne določbe konvencije in protokola za tiste države EU, ki jih direktiva zavezuje. Konvencija in protokol sta še vedno posebej pomembna za države, ki jih direktiva zavezuje, kolikor nekatere določbe (na primer tiste o skupnih preiskovalnih skupinah) niso bile nadomeščene z direktivo, pa tudi za državi EU, ki ju direktiva ne zavezuje. Podrobnosti o ratifikaciji so za konvencijo na voljo [tukaj](#), za protokol pa [tukaj](#).

Skupne preiskovalne skupine

Skupna preiskovalna skupina je skupina, ki jo sestavljajo sodniki, tožilci in organi kazenskega pregona iz več držav. Ustanovljena je s pisnim sporazumom za omejeno obdobje in poseben namen, da se izvedejo kazenske preiskave v eni ali več sodelujočih državah. Pravni okvir EU omogoča vzpostavitev skupnih preiskovalnih skupin med državami članicami v členu 13 [Konvencije o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah med državami članicami Evropske unije](#) in v [Okvirnem sklepu Sveta 2002/465/PNZ o skupnih preiskovalnih enotah](#).

Več informacij

[Skupne preiskovalne skupine](#)

Stran vzdržuje Evropska komisija. Informacije na teh straneh ne izražajo nujno uradnega stališča Evropske komisije. Komisija ne sprejema nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki, vsebovanimi ali navedenimi v tem dokumentu. Pravila glede avtorskih pravic spletnih strani EU so navedena v pravnem obvestilu.

Zadnja posodobitev: 25/11/2019